

רע"פ 3565/20 - צביקה לביא נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 3565/20

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקש: צביקה לביא

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בעפ"ג 26209-10-19 מיום 11.5.2020 שניתן על ידי סגן הנשיא י' שפסר השופטת העמיתה ז' בוסתן והשופט ח' טרסי

בשם המבקש: עו"ד ירון פורר

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגן הנשיא י' שפסר, השופטת העמיתה ז' בוסתן והשופט ח' טרסי) בעפ"ג 26209-10-19 מיום 11.5.2020, בגדרו נדחה ערעורה המבקש על גזר דינו של בית המשפט השלום בראשון לציון (השופטע' מיכלס) בת"פ 33494-12-17 מיום 10.9.2019.

כתב האישום

2. המבקש הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של התפרצות למקום מגורים בכוונה לבצע גניבה בצוותא, לפי סעיפים 406(ב) ו-29(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); סיוע להתפרצות למקום מגורים בכוונה לבצע גניבה בצוותא, לפי סעיפים 406(ב), 29(א) ו-31 לחוק; החזקת מכשירי פריצה בצוותא, לפי סעיפים 409 ו-29(א) לחוק; וקשירת קשר לביצוע פשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק.

על פי המתואר בחלק הכללי לכתב האישום המתוקן, עובר ליום 19.11.2017 קשר המבקש קָשָר עם אחרים (להלן: נאשמים 1, 3, 4, 5, וביחד: הקושרים) לפרוץ לדירות מגורים באזור מרכז ודרום הארץ תוך חלוקת תפקידים ביניהם. במסגרת הקשר, השתמשו הקושרים ברכבו של המבקש (להלן: הרכב).

על פי האישום הראשון, ביום 5.12.2017 ביקש נאשם 1 מהמבקש להסיעו לעיר באר שבע, בתמורה לסכום של 2,000 ש"ח. המבקש נעתר לבקשה, הסיע את הנאשמים 1 ו-3 לדירתה של קשישה שהתגוררה בעיר, והמתין להם בעת שהתפרצו לדירה, גנבו ממנה צוואה ותכשיטים והותירוה באי-סדר. המבקש ושותפיו נעצרו על ידי שוטר בסמוך לרכב, והנאשמים 1 ו-3 השליכו מידם את החפצים שגנבו מהדירה. בחיפוש ברכב נמצאו כלי פריצה מתחת למכסה המנוע.

על פי האישום השני (הקודם בזמן), ביום 4.12.2017 נסעו המבקש והנאשמים 1 ו-5 ברכב לעיר ראשון לציון. המבקש ונאשם 1 הותירו את נאשם 5 ברכב להשגיח על המתרחש, התפרצו לדירת מגורים, גנבו ממנה מחשב נייד, כסף מזומן ותעודות אישיות, חזרו לרכב ונסעו מהמקום.

ההליך בבית משפט השלום

3. בטרם נגזר דינו, צירף המבקש את ת"פ 18-02-15628, בוהורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירה של קבלת נכס שהושג בעוון, לפי סעיף 412 לחוק, בגין כך שביום 18.11.2016 קיבל לידיו מכשיר טלפון סלולרי שנגנב מרכב שנפרץ יום קודם לכן, בודעו כי המכשיר גנוב.

4. בהתאם להסכמת הצדדים, הופנה המבקש לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן. בתסקיר מיום 9.10.2018 צוין כי המבקש נוטל אחריות חלקית על העבירות המיוחסות לו; קיימת "נזקקות טיפולית" מצידו; וכי הוא מבטא מוטיבציה להשתתף בטיפול. לפיכך, הומלץ על שילובו במסגרת טיפול ייעודי ועל דחיית מועד מתן גזר הדין בעניינו בשלושה חודשים נוספים, שלאחריהם יינתן תסקיר משלים.

במסגרת התסקיר המשלים מיום 17.2.2019 צוין כי המבקש השתלב בקבוצה הטיפולית, משתתף בשיח הקבוצתי, נתרם מכך, ונוטל אחריות על מעשיו במידה רבה יותר מבעבר. לאור האמור, המלצת שירות המבחן היתה על העדפת ענישה שיקומית על ידי הטלת צו מבחן למשך שנה, לצד עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות.

בתסקיר משלים נוסף מיום 24.6.2019, שהתבקש על ידי בית המשפט המחוזי נוכח צירוף ת"פ 18-02-15628, נמסר כי המבקש ציין כי "לראשונה בחייו קיבל הזדמנות לערוך שינוי במצבו", תיאר את ההליך הטיפולי כמשמעותי עבורו, ונטל אחריות על מעשיו אף במסגרת האישום הנוסף. משכך, שב שירות המבחן על המלצתו לאפשר את המשך ההליך הטיפולי שהחל בו המבקש, בדרך של ענישה שלא תכלול רכיב של מאסר בפועל.

בתסקיר האחרון מיום 30.7.2019, שב שירות המבחן על הערכתו כי המבקש נתרם מפעולות הטיפול ו"לוקח יותר אחריות על חייו". בנסיבות אלו הומלץ גם כעת להטיל על המבקש צו מבחן למשך שנה, מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות, והארכת המאסר המותנה שהיה תלוי ועומד נגדו.

5. בגזר דינו קבע בית משפט השלום כי הערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירות הן פגיעה בביטחון האישי של האדם ובפרטיותו. עוד צוין כי עבירת ההתפרצות לדירת המגורים הוכרה כאחת מעבירות הרכוש הפוגעניות ביותר כלפי תחושת הביטחון של האזרח.

הפגיעה בערכים המוגנים במקרה דנן הוערכה כ"בינונית-גבוהה", שכן המבקש פרץ לדירתה של קשישה, לא הסתפק בפריצה לדירה אחת, וגנב רכוש בעל ערך כספי ורגשי רב.

עוד נקבע כי עסקינן בשלושה אירועים נפרדים, שכן העבירות בהן הורשע המבקש בוצעו בזמנים שונים, בערים שונות, וכלפי קורבנות עבירה שונים.

בהתאם לאמור ונוכח מדיניות הענישה הנוהגת, נקבעו למבקש שלושה מתחמי ענישה שונים: לעבירת התפרצות למקום מגורים, 12-24 חודשי מאסר; לעבירת סיוע להתפרצות למקום מגורים, 6-12 חודשי מאסר; ולעבירת קבלת נכס שהושג בעוון נקבע מתחם הנע בין מספר חודשי מאסר על תנאי, קנס או של"צ עד 7 חודשי מאסר בפועל.

כנסיבות לקולא צוינו הודאתו של המבקש בהזדמנות הראשונה; המוטיבציה הגבוהה שהפגין בשילובו בעבודה; והעובדה שהיה נתון באיזוק אלקטרוני לתקופה ממושכת. עוד צוין כי המבקש אב לשני ילדים קטנים מנישואיו הראשונים, וכיום מתגורר עם גרושתו השנייה.

מנגד, נשקלו לחומרא עברו הפלילי "המכביד" של המבקש, הכולל 7 הרשעות קודמות, בהן, שוד, סחיטה באיומים והתפרצות למקום מגורים, שבגינן נגזרו עליו במצטבר 76 חודשי מאסר; והעובדה כי ענישה מותנית שהוטלה עליו לא הרתיעה אותו מביצוע העבירות דנן.

בית משפט השלום הוסיף וקבע כי בנסיבות דנן אין מקום לסטות ממתחם העונש משיקולי שיקום, זאת נוכח חומרת העבירות, תכנון המוקדם, קשירת קשר עם אחרים במטרה לבצען, הרשעותיו הקודמות של המבקש שלא הרתיעוהו, והעובדה כי העבירות בוצעו ממניע של בצע כסף.

זאת ועוד, נקבע כי אין מדובר ב"הזדמנות הראשונה" שניתנה למבקש להשתקם, וכי בית משפט השלום שדן בעניינו במסגרת ת"פ 11-11-16220 כבר ציין כי "במהלך מאסרו הקודם נבנתה עבורו תוכנית שיקומית מקיפה והוא קיבל שחרור מוקדם".

עם זאת, נקבע כי נוכח מאמציו של המבקש להשתקם, ייגזר עונשו "בחלקו התחתון של המתחם", עונש המאסר המותנה שהיה תלוי ועומד נגדו יופעל בחופף למאסרו בתיק זה, ויוטל עליו קנס סמלי בלבד.

בסופו של דבר גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: 14 חודשי מאסר בפועל; הפעלת מאסר מותנה של 5 חודשים מת"פ 11-11-16220 בחופף; 18 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור עבירת רכוש מסוג פשע; 4 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור עבירת רכוש מסוג עוון; קנס בסך 500 ש"ח או 5 ימי מאסר תמורתם; פיצויים לנפגעות העבירה באישום הראשון ובאישום השני בסך 1,500 ש"ח ו-6,000 ש"ח, בהתאמה; והתחייבות בסך 7,500 ש"ח לבל יעבור עבירת רכוש למשך 3 שנים.

6. המבקש הגיש ערעור על חומרת העונש לבית המשפט המחוזי.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

7. במסגרת פסק דינו של בית המשפט המחוזי נחלקו דעותיהם של חברי ההרכב. השופטת ז' בוסתן סברה כי יש לקבל את הערעור. לגישה, שירות המבחן התרשם כי המבקש נתרם מההליך הטיפולי המוצלח שעבר, לקח אחריות על מעשיו, והביע אמפתיה כלפי נפגעות העבירה.

עוד צוין כי המבקש שינה את מקום מגוריו כדי להתרחק מהחברה העבריינית שסבבה אותו, עובד במסגרת קבועה מזה שמונה חודשים, חזר לחיים משותפים עם גרושתו, וקיבל משמורת על בָּתוּ הקטינה מנישואיו הראשונים.

לבסוף, צוין כי במסגרת האינטרס הציבורי יש לשקול אף את בריאותם הנפשית של ילדי המבקש, אשר נוכחותו בחייהם עשויה לתרום להם רבות ב"מצבם המיוחד", ובפרט כך ביחס לָּבָתוּ, שתאלץ לצאת למסגרת חוץ ביתית אם יישלח למאסר.

נוכח האמור, דעת המיעוט סברה כי יש לסטות ממתחם העונש שנקבע בבית משפט השלום, ולהטיל על המבקש עונש הניתן לריצוי בדרך של עבודות שירות, לצד הטלת צו מבחן, והארכת המאסר המותנה התלוי ועומד נגדו.

דעת הרוב סברה אחרת. השופט ח' טרסיהפנה לגיליון ההרשעות של המבקש, ממנו עולה כי אחת למספר שנים ביצע עבירות רכוש ואלימות חמורות, ונשלח שוב ושוב לרצות עונשי מאסר ממושכים, כאשר גם עונשי מאסר מותנים שהוטלו עליו, לא הרתיעו אותו מביצוע העבירות בהן הורשע. בסיכומם של דברים נקבע כי:

"מדובר אפוא במי שמנהל מזה שנים ארוכות אורח חיים עברייני, הפוגע פגיעה קשה בציבור, ואשר מטעמיו שלו שב לבצע עבירות חמורות, על אף שהיה מודע היטב למשמעויות מעשיו ולענישה הצפויה, לרבות דבר קיומו של מאסר מותנה בר הפעלה. כאשר מדובר באדם שאלו הם נתוניו הבסיסיים, המשוכה הניצבת בפניו, בבואו לעתור לחרیגה משמעותית מהעונש הראוי וממתחם הענישה, מטעמי שיקום, הנה משוכה גבוהה במיוחד."

נוסף על כך, נקבע כי בית משפט השלום נתן משקל ממשי להמלצות שירות המבחן, הן בקביעת עונשו של המבקש בסמוך לרף התחתון, הן בהפעלת עונש המאסר המותנה בחופף לעונש המאסר שהוטל עליו בגין הרשעתו הנוכחית. לנוכח זאת, נקבע כיהקלה נוספת בעונש "תפר באופן בוטה ובלתי ראוי את האיזון המתחייב בין שיקולי הגמול וההרתעה, התקפים במלוא עוזם בעניינו של המערער [המבקש - י' א'], לבין משקלם היחסי של שיקולי השיקום".

סגן הנשיא י' שפסר הצטרף לאמור בחוות דעתו של השופט ח' טרסי, והוסיף כי משמעות קבלת דעת המיעוט היא החרגת עניינו של המבקש פעמיים: בסטייה ממתחם העונש שנקבע, ובהארכת המאסר המותנה במקום הפעלתו. זאת בעוד שבנסיבות דנן, אין מקום ל"הפניית עורף" לשיקולי הענישה האחרים, ובפרט לעקרון ההלימה.

נוסף על כך, הקלה נוספת בעונשו של המבקש, כך נקבע, תביא לפגיעה בעקרון האחידות בענישה, שכן עונשם של נאשמים 1 ו-3 נקבע על 48 ו-24 חודשים, בהתאמה, ונאשם 4, צעיר ללא הרשעה פלילית רלוונטית, נדון ל-7 חודשי מאסר בפועל.

לבסוף, נקבע כי אמנם יש לשקול את טובתם של ילדי המבקש במסגרת בחינת האינטרס הציבורי, אולם אין בכך כדי להצדיק את הפרת האיזון בין שיקולי הענישה השונים, באופן כה משמעותי, לטובת שיקול השיקום.

לאור האמור, הוחלט בדעת רוב לדחות את ערעורו של המבקש.

טענות המבקש

8. מכאן הבקשה שלפניי בה נטען כי עניינו של המבקש מעורר שאלה משפטיות רוחבית בדבר "חשיבות ומשמעות ההליך השיקומי בגזירת העונש", וכי שליחתו למאסר בפועל "עלולה להעביר מסר מוטעה לאלו הנמצאים בהליך שיקומי".

עוד נטען כי יש בעונש שהוטל על המבקש כדי לגרום לו לעיוות דין ולפגוע בשיקומו, וכי הנזק שיגרם לילדיו, ובפרט לבתו שתיאלץ לצאת למסגרת חוץ ביתית, מצדיק אף הוא את מתן הרשות לערער ואת קבלת הערעור לגופו. כך במיוחד כאשר דעת המיעוט בבית המשפט המחוזי סברה כי שיקולים אלו מצדיקים הקלה בעונשו.

נוסף על כך נטען כי שיקולי השיקום בענייננו מתעצמים נוכח עברו הפלילי, שכן לראשונה בחייו נרתם המבקש להליך שיקומי ארוך, הצליח לשנות כליל את אורחותיו, יצא מסביבתו העבריינית, שב לחיי זוגיות תקינים ולגידול ילדיו, ועובד באופן מסודר לפרנסתו.

לבסוף, נטען כי לא ניתן משקל ראוי לכך שבחלוף הזמן ממועד העבירות שבהן הורשע לא עבר כל עבירה, ולתנאים המגבילים שהוטלו עליו למשך למעלה משנה, ובכלל זאת, מעצרו באיזוק אלקטרוני למשך כ-4 חודשים.

9. דין הבקשה להידחות.

כידוע, רשות לערער "בגלגול שלישי" תינתן רק במקרים חריגים בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים, או במקרים בהם עולה חשש כי נגרם למבקש עיוות דין מהותי או אי צדק קיצוני (רע"פ 689/20 גבאי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (21.11.2017)). זאת ועוד, הלכה ידועה היא כי רשות לערער על חומרת העונש כשלעצמה, תינתן רק במקרים בהם הייתה סטייה ניכרת ממדיניות הענישה הנוהגת (רע"פ 426/18 חגאזי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (22.1.2018)).

עניינה של הבקשה דנן אינו נמנה על מקרים חריגים אלו. חרף ניסיונותיו של המבקש לעטות על טענותיו כסות עקרונית, עיון בהן מעלה כי הן נטועות כל כולן בעניינו הפרטני ובנסיבותיו האישיות. כמו כן, לא שוכנעתי כי למבקש נגרם עיוות דין או אי צדק כלשהו, ודאי שלא במידה שיש בה כדי להצדיק מתן רשות ערעור.

10. גם לגופה, דין הבקשה להידחות.

לא ניתן להמעיט מחומרת מעשיו של המבקש, אשר בעת שהיה תלוי ועומד נגדו עונש מאסר מותנה בגין התפרצות למקום מגורים ועבירות רכוש נוספות, קשר עם אחרים קֶשֶׁר לפרוץ לדירות מגורים באזורים שונים בארץ. המבקש לא היסס לפגוע בביטחונם, פרטיותם וקניינם של אזרחים, ללא כל התחשבות בגילם המתקדם, חדר לתוך "ביתם-מבצרם", ועשה בהם כבתוך שלו, הכול מתוך תאוות בצע.

בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת ההתפרצות למקום המגורים, המערערת את ביטחונו של האזרח ופוגעת בפרטיותו של נפגע העבירה (ראו לדוגמה רע"פ 7658/18 זוהר נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (1.11.2018) וההפניות המובאות שם; רע"פ 1774/20 אלפקיר נ' פרקליטות המדינה, פסקה 7 (11.3.2020)).

בנסיבות אלו, וחרף מאמציו הכנים של המבקש לשקם את חייו ולעלות על דרך הישר, איני סבור כי ניתן לפוטרו כליל מריצוי עונש מאסר מאחורי סורג ובריה. שיקולי שיקום עשויים להביא בנסיבות המתאימות להקלה בעונש, כפי שאכן נעשה עם המבקש בגזירת עונשו סמוך לתחתית המתחם, ובהפעלת עונש המאסר המותנה שהיה תלוי נגדו בחופף. אולם שיקולים אלו אין בכוחם לאיין את משקלם של עקרונות הגמול וההרתעה (ראו והשוו לרע"פ 2361/20 בן אדרת נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (6.4.2020)).

11. לא נעלמה מעיני הפגיעה הצפויה לילדיו של המבקש כתוצאה מכניסתו למאסר. ואכן, טוב עשה בית המשפט המחוזי כאשר שקל אף את טובתם במסגרת האינטרס הציבורי, ואולם לא מצאתי כל פגם באיזון שנערך על ידי דעת הרוב בין שיקול זה ובין שיקולי הענישה הנוספים שעל הפרק.

זאת ועוד, בהתאם לסעיף 40(א) לחוק, רשאי בית המשפט להתחשב בפגיעה של העונש במשפחתו של

הנאשם ככל שסבר כי ראוי לתת להן משקל בנסיבות המקרה, "ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם". בענייננו, עותר המבקש כי ההתחשבות בטובת ילדיו תצדיק חריגה הן ממתחם העונש והן מהפעלת עונש המאסר המותנה התלוי נגדו. לכך לא ניתן להיעתר (ראו גם ע"פ 8915/18 מועזיז נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (24.9.2019)).

12. בשולי הדברים אציין כי אין בדברים שנאמרו כדי להמעיט מחשיבותו של ההליך השיקומי שעבר המבקש. ניתן רק לקוות כי הכלים שרכש במסגרת זו, יסייעו לולכשיסיים לרצות את עונשו, להשתלב בחברה כאזרח מן השורה, לטובתו, לטובת ילדיו, ולמענה של החברה כולה.

13. הבקשה נדחית אפוא.

ניתנה היום, כ"ב בסיון התש"ף (14.6.2020).

שׁוֹפֵט